

ג. הושיט ידו למעי בהמה ושחט בן תשעה חי – הרי זה ספק ששאל רב אושעיא אם מועילה שחיטה זו אם לאו. ולא נפשט. (ולחומרא נקטינן. רשב"א כאן; ר"ן להלן; רמ"א יו"ד יד. וע' תוס' ורשב"א ביצה ו. שמשמע שנקטו שמועיל. וכן הרי"ף השמיט בעיה זו, ואפשר שסובר שלפי מסקנת הסוגיא בהמשך, ודאי מועילה השחיטה. עפ"י ר"ן).
(בעובר מת, או בן שמונה – ודאי אין כאן שחיטה.
עובר בן תשעה חי, והאם מתה – הסתפק רעק"א שמא הוי כנולד. וכבר דנו הפוסקים משום פגם ד'חלדה').

דף עד

ק"ט. מה דינו של בן פקועה חי, כשאמו נשחטה בעת שהיה במעיה – לענין הדינים דלהלן?

א. התר אכילתו ע"י שחיטה.

ב. איסור 'אותו ואת בנו'.

ג. אכילת חלבו וגידו.

ד. איסור אכילת דמו.

ה. כלאים (הרבעה וחרישה).

ו. פדיון פטר חמור.

ז. קרבן.

ח. קבלת טומאה כשאמו אינה חיה.

א. לחכמים, בן תשעה חי נותר בשחיטת אמו, ואין בו בגופו שחיטה לעולם. לר' מאיר – טעון שחיטה. (לרמב"ן ורשב"א, הקובע הוא שעת שחיטת האם, שאם היה חי באותה שעה – לא נותר בשחיטתה. ולתוס' וע' להלן עה. וכ"ה בראשונים בשמם), אם יצא לאויר העולם כשהוא מת – נותר בשחיטת אמו, ואפילו היה חי (או).

(א. הלכה כחכמים – כן כתבו הפוסקים. מלבד רבנו אפרים שדעתו לפסוק כר' מאיר.

ב. לענין טומאת נבלות – כתבו הר"ן ורבנו גרשום (עה) שאפילו לר' מאיר הסובר שאין העובר נותר בשחיטת האם – אינו מטמא, שלענין זה הועילה שחיטת אמו. והרמב"ן חולק).

ב. לחכמים, מותר לשחטו באותו יום ששחט את אמו, (שהרי אין בו תורת 'שחיטה'). ולר' מאיר – אסור. (וכן לענין מתנות כהונה – לר' מאיר הרי הוא כשאר בהמות וטעון מתן זרוע לחיים וקיבה לכהנים, ולחכמים – פטור. עפ"י להלן עה. ואפילו להרמב"ם שפסק שחלבו אסור – נראה שפטור ממתנות. מנ"ח תקן).

ג. לר"מ, חלבו וגידו אסור, כשאר בהמות. ולר' יהודה (דהיינו חכמים דמתניתין) – מותר, שהרי הוא כאבר מאברי אמו ואינו כבהמה בפני עצמה. (הרמב"ם פסק, דלא כשאר ראשונים, שחלבו וגידו אסורים. וע' יו"ד סד, ב, סה, ז – שתי השיטות. ויש מתירים את חלבו ואוסרים את גידו). והרדב"ז (ח"א עא) כתב להתמיר. ובפרי-חדש הכריע להלכה דלא כהרמב"ם.

וכל זה בשנשחטה אמו, אבל בלאו הכי – ע' להלן עה).

ובפחות מבן תשעה – אף לר"מ חלבו וגידו מותר, כשם שהותר בשחיטת אמו.

ד. לריש לקיש (כהסבר ר' זירא), דין דמו תלוי במחלוקת ר"מ וחכמים, שלר"מ חייבים עליו כרת, כשאר דם בהמה, ולחכמים אינו ב'כרת' (שלא גרע מדם האברים שפירש, האסור ב'לא תעשה'. רש"י. ור"ג כתב שאסור מדרבנן. וצ"ע).

ולר' יוחנן, דמו באיסור 'כרת'. יש אומרים דוקא לר' יהודה, שדם התמצית ב'הכרת', ולא יהא דמו פחות מדם התמצית. ויש אומרים שאף לחכמים הריהו בכרת. ע' בראשונים).
דמו של עובר פחות מבן ט' – אסור, שלא כחלבו וגידו (כמבואר במשנה ובראשונים).

ה. איסור כלאים בהרבעה וחרישה קיים בבן-פקועה לכולי עלמא. (וברבנו גרשום משמע להפך, שאפילו לר"מ מותר. וכבר תמה על כך באבי עזרי מאכ"א ז,ג-ד).

ו. לר"מ, ודאי פודין בו פטר חמור, כשאר שה. לחכמים – למר זוטרא, אין פודין (שה שה מפסחים). ולרב אשי, פודין. (לרש"י, אפשר שלדעת מר זוטרא אין פודין אף לר"מ. כן כתבו הרמב"ן והרשב"א, וכן צדד בתורת חיים וכוזין לדברי הראשונים ז"ל. וע"ע באבי עזרי (תנינא) – בכורים יב,ט).

ז. בן פקועה פסול לקרבן, (אם משום שנחשב כשחוט, אם משום 'וצא דופן'. ערש"י ותוס'. ונפ"מ בין הטעמים, בב"פ הבא על בת פקועה – האם הולד כשר לקרבן, שאינו יוצא דופן אך הוא כשחוט. עפ"י שער המלך).

ח. כשהאם מתה ונטמאה – לר' יוחנן, הולד שני לטומאה, ולריש לקיש – ראשון, שהרי הוא כגוף אחד עם האם, שהיא שומר לו, כאגוז המתקשקש בקליפתו. (הרז"ה כתב שמחלוקתם בעובר חי, בן ט' לרבנן בין ח' לר"מ, אבל במת לכו"ע חד גופא הוא. ואילו הרמב"ן כתב שמחלוקתם בין בחי בין במת).

דף עה

קכ. א. האם בעל-חיים מקבל טומאה בחייו?

ב. חלב של נפל בהמה – מה דינו?

ג. הושיט ידו למעי בהמה ותלש חלב של עוברת – האם חל עליו איסור אכילה משום חלב? ומה דין חלב העובר לענין הקרבה על המזבח?

ד. השוחט את הטרפה ומצא בה בן תשעה חי – מה דינו?

ה. בן פקועה שיצא לאויר העולם והפריס על הארץ – האם טעון שחיטה, ומה דין בנו ובן בנו? ומה הדין כאשר הוא נטרף?

א. בעלי-חיים חוץ מאדם אינם מקבלים טומאה. ואולם בע"ח שאינם טעונים שחיטה, לדעת כמה תנאים, יש בהם תורת קבלת טומאת-אוכלין; –

בן פקועה, לר' יוסי הגלילי, מטמא טומאת אוכלין, וטעון הכשר ע"י ביאת משקה עליו – לר' יוחנן. ולריש לקיש דם שחיתת אמו (ולר' שמעון, השחיטה עצמה מכשירתו, בין לריו"ח בין לר"ל), מכשירתו לקבל טומאה. וחכמים אומרים: אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי.

וכן דגים – לבית שמאי, מקבלים טומאת-אוכלין משיצודו. אבל לבית הלל אינם מקבלים טומאה עד שימותו. (וכן פסק הרמב"ם). ולר' עקיבא – משאינם יכולים לחיות, אפילו לא מתו עדיין. (ונסתפקו אליביה כשנולדו בדג סימני טרפה, האם מקבל טומאה, לפי שאינו יכול לחיות, או שמא כיון שאין אצלו שחיטה וטרפות, אינו נידון כעומד למות ע"י סימנים אלו. ברמב"ם משמע שהספק אמור אף לבית הלל, שמא טרפה נידון כמת).

(יש עוד אופן לקבלת טומאה בשאר בעלי-חיים, טומאת גולל ודופק, כשעשאו דופן לקבר. אופן נוסף – מפרכסת, מקבלת טומאה ומטמאת אחרים).